

IV. PSICHOLOGIJA

SUVOKTO NESAUGUMO KAIMYNYSTĖJE IR PAAUGLIŲ PILIETIŠKUMO SĄRYŠIS

Doc. dr. Saulė Raižienė

Mykolo Romerio universitetas,
Socialinės politikos fakultetas, Psichologijos katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas (8 5) 271 4620
Elektroninis paštas s.raiziene@mruni.eu

Pateikta 2012 m. vasario 25 d.

Parengta spausdinti 2012 m. balandžio 19 d.

Anotacija

Straipsnyje pristatomas tyrimas, kurio tikslas – nustatyti, ar suvoktas nesaugumas kaimynystėje daro tiesioginę įtaką paauglių pilietiškumui, ar netiesioginę – per paauglių pablogėjusių subjektyvią gerovę. Taip pat norima nustatyti, ar paauglių suvokto nesaugumo kaimynystėje ir pilietiškumo sąryšio mechanizmai yra vienodi vaikinams ir merginoms. Tiriamųjų imtį sudaro 2651 15–18 metų paaugliai (1488 merginos ir 1163 vaikinai). Tyrime paauglių pilietiškumui įvertinti taikytos dvi metodikos: Pilietinio įsipareigojimo skalė, sudaryta remiantis C. A. Flangano ir kitų 2007 m. atliktu tyrimu, bei Numatomo aktyvaus pilietiškumo skalė, sudaryta remiantis C. Pattie ir P. Seydo (2003) tyrimu. Taip pat naudotos Nusikaltimų baimės (Tolan, Gorman-Smith, Henry, 2001) bei Pasitenkinimo gyvenimu (Pavit, Diener, 1993) skalės. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog suvokto nesaugumo kaimynystėje ir pilietiškumo sąsajos yra specifinės vaikinams ir merginoms. Bendra yra tai, jog jei paauglys gyvena nesaugioje kaimynystėje, jo subjektyvi gerovė blogėja, o pablogėjusi subjektyvi gerovė lemia žemesnį pilietiškumą, t. y. tiek pilietinį įsipareigojimą, tiek ateityje numatomą aktyvų įsitraukimą į įvairias pilietiškas veiklas. Nustatyta, kad tik vaikinų imtyje suvoktas nesaugumas kaimynystėje daro tiesioginę įtaką pilietiškumui.

Reikšminiai žodžiai: *suvoktas nesaugumas, kaimynystė, paauglių pilietiškumas.*

Įvadas

Paauglystė yra identiteto atradimo laikotarpis, kai jaunas žmogus bando suprasti, kas jis yra, kokioms žmonių grupėms jis priklauso, kaip jis gali įsilieti į visuomenę (Flanagan ir kiti, 2009). Paauglys formuoja socialinį identitetą, siekdamas surasti savo vietą visuomenėje ir atraddamas, kaip jis gali prisidėti prie savo ir kitų žmonių gerovės kūrimo (Gniewosz, Noack, Buhl, 2009). Paaugliai dar nėra piliečiai politine prasme (Zaleckienė ir kiti, 2006), galintys išreikšti savo valią balsavimo metu, tačiau būdami šeimos, mokyklos ir bendruomenės nariais jie formuoja savo pilietines vertybes, nuostatas, požiūrius ir ruošiasi tapti aktyviais piliečiais.

Šiame straipsnyje aptarsime kaimynystės įtaką paauglių pilietiškumui. Kaimynystės įtaka žmogaus elgesiui šiuo metu itin domisi bendruomenės psichologijos specialistai. Jie kaimynystę apibrėžia kaip geografinę vietą, pasižyminčią tam tikromis fizinėmis (pavyzdžiui, gatvių išdėstymu, atstumu nuo svarbių asmeniui objektų, tokių kaip ligoninė, mokykla) bei socialinėmis (pavyzdžiui, tam tikra etnine gyventojų struktūra arba labdaros organizacijų buvimu toje teritorijoje) ypatybėmis (Leventhal, Dupéré, Brooks-Gunn, 2009). Mokslininkų nuomonės išsiskiria, kokio dydžio gyvenamą teritoriją vadinti kaimynyste. Vieni mano, kad 3000–8000 žmonių gyvenama teritorija yra kaimynystė. Tai būtų miesto tam tikras rajonas. Kiti mano, kad kaimynystė yra teritorija, kurioje gyvena 600–3000 žmonių. Tai būtų keliolika namų tam tikrame miesto rajone. Tretieji mano, kad kaimynystė yra tik ta gatvė, kurioje žmogus gyvena. Tačiau, kaip pažymi T. Leventhalis, V. Dupéré ir J. Brooks-Gunnas (2009), dažniausiai tyrimuose vadovaujamosi pirmąja kaimynystės samprata. Šia samprata bus remiamasi ir šiame straipsnyje. Sąvokos „gyvenama vieta“ arba „vietovė“ ir „kaimynystė“ bus vartojamos kaip sinonimai.

J. E. Daltonas, M. J. Eliasas ir A. Wandersmanas (2007) pažymi, kad paprastai gyvenamoje vietovėje yra valdymo, socialinė, švietimo, sveikatos apsaugos ir kitos sistemos, kurios prisideda prie žmogaus gyvenimo kokybės gerinimo, bei tam tikros organizacijos, pavyzdžiui, namų bendrijos, labdaros fondai ir pan. Vadinas, tam tikroje vietovėje, turinčioje ypatumų, paauglys siejasi su kitais žmonėmis ir šių sąveikų metu formuoja savo socialinį identitetą.

Tyrimų rezultatai rodo, kad vietovė lemia suaugusiųjų nusikaltimų baimę, įsidarbinimo galimybes, depresiją, priklausymo bendruomenei jausmą bei balsavimą per rinkimus (Dalton, Elias, Wandersman, 2007). Su vietovės, kurioje gyvena paaugliai, ypatumais yra susijusi jų sveikata, asmeninis distresas, akademiniai pasiekimai, elgesio sunkumai, delinkvencija, tyčiojimasis ir prievarta (Dalton, Elias, Wandersman, 2007). J. L. Roth'as ir J. Brooks-Gunnas (2003) teigia, jog jei paaugliai kaimynystėje turi sąlygas bendrauti su kitais bendruomenės nariais, šis bendravimas yra naudingas paauglių raidai. Tačiau jei paaugliai kaimynystėje susiduria su smurtu, kyla paauglių psichinės sveikatos problemų, elgesio ir akademinio sunkumų (M. Shinn, S. M. Toohy, 2003; H. Lord, J. L. Mahoney, 2007).

Daltonas, Eliasas ir Wandersmanas (2007) nuomone, jei kaimynystė yra nesaugi, žmonės atsitolina nuo bendruomenės, norėdami apsisaugoti. Jie nesisieja su kitais

bendruomenės nariais, nedalyvauja bendroje su kitais bendruomenės nariais veikloje, nes jaučiasi nesaugūs ir pažeidžiami. P. H. Tolanas, D. Gorman-Smith'as ir D. B. Henry (2003) įrodė, kad apibūdinant nesaugios kaimynystės įtaką ne tiek svarbus kriminalinių nusikaltimų skaičius žmogui, kiek svarbus paties žmogaus įvertinimas, ar jis gyvena saugioje kaimynystėje. Vadinas, jei suaugęs asmenys nėra linkęs sietis su kitais bendruomenės nariais nesaugioje vietovėje, tikėtina, jog tai jie perduoda ir savo vaikams, todėl šie taip pat nebus linkę sietis su kitais bendruomenės nariais bei atlikti kitiems bendruomenės nariams naudingų darbų, nesijaus atsakingi už tai, kas vyksta bendruomenėje, bei atsisakys savo teisės dalyvauti priimant sprendimus bendruomenėje bei platesniame kontekste – visuomenėje.

Tokie autoriai, kaip K. T. Callas ir J. T. Mortimer (2002) bei A. B. Balsano (2005), pabrėžia, kad skurdas ir nesaugumas vietovėje yra rizikos veiksniai, formuojantis paauglių pilietiškumui, nes paaugliai skurdžioje ir / ar nesaugioje kaimynystėje negali saugiai sietis su kitais bendruomenės nariais bei įgyti patirties, jog jų aktyvus dalyvavimas bendruomenės gyvenime gali būti naudingas.

Apibendrinant galima pasakyti, jog psichologai sutinka, kad nesaugi kaimynystė pablogina žmogaus gyvenimo kokybę bei paskatina žmones atsiriboti nuo bendruomenės. Tačiau nėra aišku, ar suvoktas nesaugumas kaimynystėje tiesiogiai lemia sumažėjusį asmens įsitraukimą į politinį ir visuomeninį gyvenimą, ar per pablogėjusią gyvenimo kokybę. Taigi, šio tyrimo tikslas – nustatyti, ar nesaugi kaimynystė tiesiogiai daro įtaką paauglių pilietiškumui, ar netiesiogiai; bei ar šie mechanizmai yra vienodi vaikinams ir merginoms.

Metodika

Tiriamieji

Šiame darbe naudojami tęstinio tyrimo „Politinės socializacijos raida nuo paauglystės iki jaunystės: piliečių politinio tapatumo formavimosi mechanizmai Lietuvoje“ pirmojo matavimo metu (2008 m.) gauti duomenys. Tiriamųjų imtį sudarė 2651 15–18 metų paaugliai, besimokantys Klaipėdos apskrities mokyklose ir gimnazijose.

Tiriamieji buvo apklausti gavus mokyklos administracijos, tėvų ir jų pačių sutikimą dalyvauti tyrime. Apklausą vyko pamokų metu.

Tiriamųjų pasiskirstymas pagal lytį, amžių ir gyvenamąją vietą pateiktas 1-oje lentelėje.

1 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal lytį, amžių ir gyvenamąją vietą

	Merginos (n = 1488)	Vaikinai (n = 1163)
Amžius (vidurkis metais)	16.71	16.68
Miestas	1181	928
Kaimas	307	235

Kadangi numatoma atlikti analizę atskirai vaikinių ir merginų grupėse, palyginome šias dvi tiriamųjų grupes pagal amžių ir gyvenamąją vietą. Palyginus vaikus ir merginas pagal amžių, statistiškai reikšmingo skirtumo nenustatyta ($t(2650) = 0,69$, $p > 0,05$). Taip pat nebuvo nustatyta, jog vaikinių ir merginų proporcijos skiriasi mieste ir kaime ($\chi^2 = 0,08$, $df = 1$, $p > 0,05$).

Tyrimo metodikos

Suvoktam nesaugumui kaimynystėje įvertinti buvo naudojama Nusikaltimų baimės skalė (angl. The Fear of Crime Scale), sudaryta Tolano, Gorman-Smith ir Henry (2001). Šią skalę sudaro 4 teiginiai (pavyzdžiui, „Ar bijai, jog gali būti užpultas ar apiplėštas savo rajone šviesiu paros metu?“, „Ar bijai, jog gali būti užpultas ar apiplėštas savo rajone, eidamas kartu su kitais žmonėmis vakare?“ ir pan.). Tiriamasis turi atsakydamas pasirinkti vieną iš 5 atsakymų variantų nuo 1 – „Visiškai nebijau“ iki 5 – „Labai bijau“. Suvoktas nesaugumas skaičiuojamas sumuojant tiriamojo atsakymus į visus keturis klausimus. Skalės patikimumas mūsų tyrime 0,86.

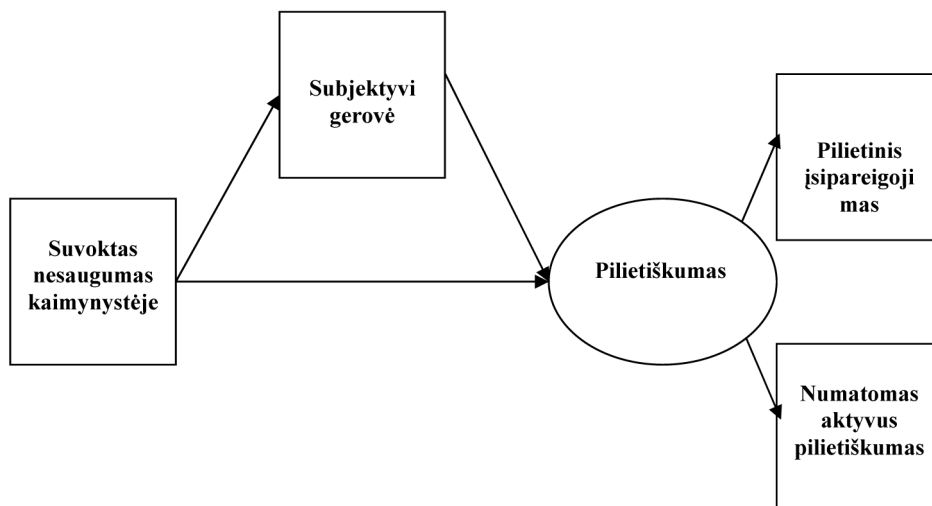
Subjektyviai gerovėi nustatyti naudojome W. Pavoto ir E. Dienerio (1993) Pasitenkinimo gyvenimu skalę (angl. Satisfaction with Life Scale). Šią skalę sudaro penki teiginiai, kaip, pavyzdžiui, „Dauguma atvejų mano gyvenimas beveik idealus“, „Mano gyvenimo sąlygos puikios“ ir pan. Tiriamasis turi pasirinkti vieną iš septynių atsakymo variantų nuo 1 – „Visiškai nesutinku“ iki 7 – „Visiškai sutinku“. Subjektyvi gerovė nustatoma sumuojant tiriamojo atsakymus į visus penkis teiginius. Skalės patikimumas mūsų tyrime 0,78.

Paauglio pilietiškumas buvo vertinamas naudojant dvi skales – Pilietinio įsipareigojimo skalę, sudarytą remiantis C. A. Flangano ir kitų 2007 m. atliktu tyrimu, bei Numatomo aktyvaus pilietiškumo skalę, sudarytą šiam tyrimui, remiantis C. Pattie ir P. Seydo (2003) tyrimu. Vertinant **pilietinį įsipareigojimą**, klausiamo, kiek paaugliui svarbu pasiekti kiekvieną iš išvardintų dalykų: padėti savo šaliai; gerinti skirtingų tautinių grupių tarpusavio supratimą; padėti tiems, kuriems mažiau sekasi; padėti vargstantiems žmonėms. Tiriamasis turi pasirinkti vieną iš penkių atsakymų variantų nuo 1 – „Visiškai nesvarbu“ iki 5 – „Labai svarbu“. Šios skalės patikimumas 0,83. **Numatomo aktyvaus pilietiškumo** skalę sudaro 7 teiginiai. Tiriamasis turi įvertinti 5 balų skalėje (1 – „Tikrai ne“, 5 – „Tikrai taip“), ar ateityje jis ketina užsiimti įvairia socialine ir politine veikla, kaip, pavyzdžiui, „stoti į politinę partiją“, „balsuoti per rinkimus“, „užsiimti savanoriška veikla, siekti padėti vargstantiems arba vyresnio amžiaus bendruomenės žmonėms“ ir pan. Šios skalės patikimumas 0,81.

Tyrimo rezultatai

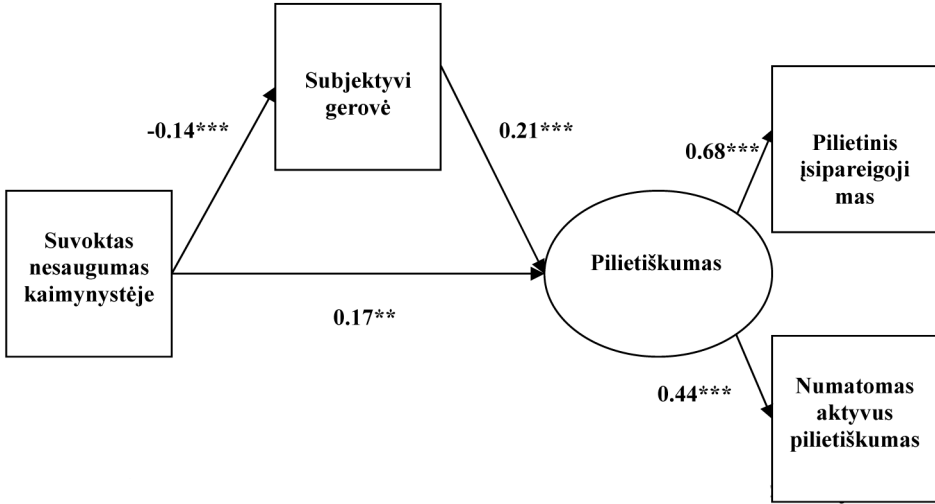
Taikydami vieną iš struktūrinių lygčių modeliavimo būdų – kelių analizę (angl. Path Analysis), tikrinsime modelį, pateiktą 1 paveiksle. Bus naudojama Mplus 5.0 programa. Atliekant analizę, naudosime modelių palyginimą vaikinių ir merginų imtyse (angl. Multigroup analysis). Siekiant nustatyti, kurie keliai modelyje skiriasi vaikinių ir merginų imtyse, sulygininsime kiekvieną kelią abiejose imtyse ir vertinsime, ar modelis

statistiškai reikšmingai pasikeitė nuo pradinio varianto, kai modelyje visi keliai buvo laisvai vertinami. Jei modeliai statistiškai reikšmingai skirsis pagal chi-kvadrato pokytį, sulyginę tam tikrą kelią, darysime išvadą, kad tam tikri keliai modelyje skiriasi vaikinų ir merginų imtyse. Jei sulyginus tam tikrą kelią modeliai statistiškai reikšmingai pagal chi kvadrato pokytį nesiskirs, darysime išvadą, kad bendras modelis tinka abiem imtims, t. y. tiek vaikinams, tiek merginoms.

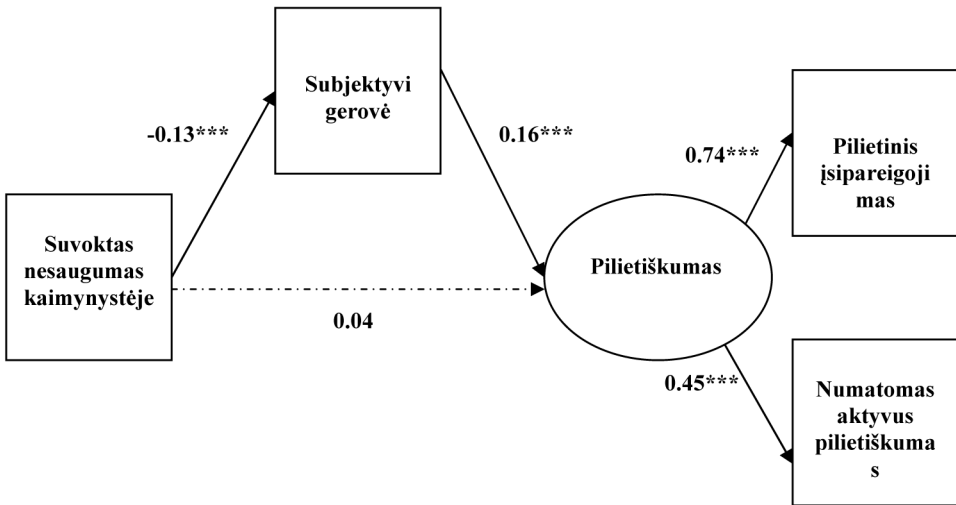

1 pav. Suvokto nesaugumo, subjektyvios gerovės ir pilietiškumo sąsajų modelis, tikrinamas vaikinų ir merginų imtyse

Tyrimas atskleidė, jog testuojamas modelis tinka tyrimo duomenims ($\chi^2 = 38,815$, $df = 4$, $p < 0,05$; CFI = 0,919; RMSEA = 0,081, žr. Čekanavičius, Murauskas, 2009). Prieš analizuodami modelio atskirų kelių koeficientus, pirmiausia apžvelgsime modelių palyginimą vaikinų ir merginų imtyse. Tyrimo rezultatai rodo, kad statistiškai reikšmingai skiriasi tik vaikinų ir merginų kelias nuo suvokto nesaugumo kaimynystėje iki pilietiškumo $\Delta\chi^2(1) = 5,514$, $p < 0,05$. Kiti vaikinų ir merginų keliai statistiškai reikšmingai nesiskiria (kelias nuo suvokto nesaugumo kaimynystėje iki subjektyvios gerovės $\Delta\chi^2(1) = 0,005$, $p > 0,05$; kelias nuo subjektyvios gerovės iki pilietiškumo $\Delta\chi^2(1) = 1,59$, $p > 0,05$).

2 pav. Suvokto nesaugumo, subjektyvios gerovės ir pilietiško sąsajų modelis ir standartizuoti kelių koeficientai vaikinių imtyje (** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$)

3 pav. Suvokto nesaugumo, subjektyvios gerovės ir pilietiško sąsajų modelis ir standartizuoti kelių koeficientai merginų imtyje (** $p < 0,001$)

Standartizuoti kelių koeficientai vaikinių imtyje yra pateikti 2 paveiksle, o merginų – 3 paveiksle. Tyrimo rezultatai rodo, jog tiek vaikinių, tiek merginų imtyje suvoktas nesaugumas kaimynystėje neigiamai siejasi su subjektyvia gerove, o subjektyvi gerovė teigiamai siejasi su pilietišku. Vadinasi, suvoktas nesaugumas kaimynystėje daro įtaką paauglių pilietišku per subjektyvią gerovę. Ir tik vaikinių imtyje pastebi-

ma, jog nesaugumas kaimynystėje tiesiogiai daro įtaką paauglių pilietiškumui. Reikia pasakyti, jog kuo vaikinų nesaugumas didesnis, tuo jų pilietiškumas yra didesnis.

Rezultatų aptarimas

Šios analizės metu buvo siekiama patikrinti, kaip nesaugumas kaimynystėje, t. y. vietovės, kurioje gyvena paaugliai, viena iš charakteristikų ir vienas ypatumų, siejasi su paauglių pilietiškumu. Analizavome asmens suvoktą nesaugumą kaimynystėje, nes, anot Tolano, Gorman-Smith'o ir Henry (2003), didelę įtaką žmogui daro pačios vietovės subjektyvus vertinimas. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog suvokto nesaugumo kaimynystėje ir pilietiškumo sąsajos yra specifinės vaikinams ir merginoms. Bendra yra tai, jog jei paauglys gyvena nesaugioje kaimynystėje, jo subjektyvi gerovė blogėja, o pablogėjusi subjektyvi gerovė lemia žemesnį pilietiškumą, t. y. tiek pilietinį įsipareigojimą, tiek ateityje numatomą aktyvų įsitraukimą į įvairias pilietiškas veiklas. Vadinasi, tiek vaikinai, tiek merginos yra veikiami vietovės konteksto per savo pasitenkinimą gyvenimu. Gyvendami aplinkoje, kurioje nejaučia pasitenkinimo savo gyvenimu, paaugliai linkę būti mažiau pilietiški.

Taip pat tyrimo rezultatai rodo, jog tik vaikinų imtyje suvoktas nesaugumas kaimynystėje daro tiesioginę įtaką paauglių pilietiškumui. Būtent vaikinų suvoktas nesaugumas kaimynystėje paskatina juos labiau įsitraukti į bendruomenės gyvenimą, t. y. jie jaučia didesnę įsipareigojimą dalyvauti visuomenės gyvenime bei atlikti ateityje pilietinius veiksmus, kaip, pavyzdžiui, pasirašyti po peticijomis, dalyvauti rinkimuose, įsitraukti į politinių partijų veiklą ir pan.

Pagal Daltoną, Eliasą ir Wandersmaną (2007), kurie teigia, jog jei kaimynystė yra nesaugi, žmonės atsitolina nuo bendruomenės, norėdami apsisaugoti, galima tikėtis, kad suvoktas nesaugumas kaimynystėje tiek netiesiogiai, tiek tiesiogiai bus neigiamai susijęs su paauglių pilietiškumu. Tačiau mūsų tyrimo rezultatai tai patvirtina tik netiesioginės įtakos atveju, o tiesioginės įtakos atveju vaikinų imtyje ši hipotezė nebuvo patvirtinta, nes gautas atvirkščias ryšys.

Apibendrinant gautus tyrimo rezultatus galima pasakyti, kad paauglių gyvenimas nesaugioje vietovėje yra rizikos veiksnys jų pilietiškumui, tačiau vaikinų atveju jų gyvenimas nesaugioje kaimynystėje gali paskatinti juos būti aktyviais ir įsipareigojančiais visuomenės nariais. Taigi, būtent vyresnių klasių vaikinai gali būti vertinami kaip didelis potencialas visuomenės problemoms spręsti.

Reikia nurodyti ir keletą mūsų tyrimo ribotumų. Visų pirma, paauglių pilietiškumui apibūdinti buvo naudojamos dvi dimensijos – pilietinis įsipareigojimas ir numatomas aktyvus pilietiškumas. Sherrodas, Flanaganas ir Younissas (2002) pažymi, kad nėra vieno teisingo pilietiškumo apibrėžimo, todėl tyrimuose turi būti gvildenami keletas pilietiškumo aspektų. Vadinasi, ateityje galima būtų įtraukti į pilietiškumo apibūdinimą ir kitas dimensijas, kaip, pavyzdžiui, dalyvavimas savanoriškoje veikloje, tolerancija ir pan., kas neabejotinai leistų dar tiksliau suprasti, kas yra paauglių pilietiškumas ir kaip vienas ar kitas veiksnys jį veikia. Antra, šiame tyrime atkreipėme dėmesį tik į vieno konteksto – kaimynystės – įtaką paauglių pilietiškumui. Kituose tyrimuose

reikėtų nagrinėti paauglių pilietiškumo ir kitų kontekstų, tokių kaip šeima, mokykla, draugai ir pan., ryšius, nes anot U. Bronfenbrennerio (1979), žmogus gyvena socialinių ryšių tinkle ir įvairūs kontekstai daro įtaką paauglio raidai. Trečia, moksle siekiama nustatyti priežastinius ryšius tarp kintamųjų. Atliktame tyrime mes taip pat formuluojame teiginius apie priežastinius ryšius tarp suvokto nesaugumo kaimynystėje ir paauglių pilietiškumo. Tai daryti mums leidžia pasirinktas statistinės analizės metodas – kelių analizė (Čekanavičius, Murauskas, 2009). Tačiau nustatytus priežastinius ryšius ateityje reikėtų patikrinti tęstinio (longitudinio) tyrimo metu, nes tik tuomet, kai keletą metų pasitvirtins priežastiniai ryšiai tarp nagrinėjamų kintamųjų, galėsime būti tikri dėl išvados apie priežastingumą patikimumą.

IŠVADOS

1. Bendra tiek vaikinams, tiek merginoms yra tai, kad suvoktas nesaugumas kaimynystėje lemia žemesnį asmens pilietiškumą per pablogėjusią subjektyvią gerovę: jei paauglys gyvena nesaugioje kaimynystėje, jo subjektyvi gerovė blogėja, o pablogėjusi subjektyvi gerovė lemia žemesnį pilietiškumą.
2. Tik vaikinų imtyje suvoktas nesaugumas kaimynystėje daro tiesioginę įtaką pilietiškumui: kuo vaikinai labiau kaimynystę vertina kaip nesaugią, tuo labiau jie linkę būti pilietiški.
3. Paauglių gyvenimas nesaugioje vietovėje yra rizikos veiksnys jų pilietiškumui, tačiau gyvenimas nesaugioje kaimynystėje vaikus gali paskatinti būti aktyviais ir įsipareigojančiais visuomenės nariais.

LITERATŪRA

Balsano A.B., Youth civic engagement in the United States: Understanding and addressing the impact of social impediments on positive youth and community development. *Applied Developmental Science*, 2005, 9, 188-201.

Bronfenbrenner, U. *The Ecology of Human Development*. Cambridge, MA: Harvard University Press: 1979.

Call K.T., Mortimer J.T. *Arenas of comfort in adolescence: A study of adjustment in context*. Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, NJ, 2002.

Čekanavičius, V.; Murauskas, G. *Statistika ir jos taikymas*. III dalis. Vilnius: TEV, 2009.

Dalton J.H., Elias M.J., Wandersman A. *Community Psychology: Linking Individuals and Communities*. Wadsworth Publishing, 2007.

Flanagan C. A., Syvertsen A.K., Gill S., Gallay L.S., Cumsille P. Ethnic awareness, prejudice, and civic commitments in four ethnic groups of American adolescents. *Journal of Youth and Adolescents*. 2009, 38, 500-518.

Flanagan, C. A., Cumsille, P., Gill, S., Gallay, L. S. School and Community Climates and Civic Commitments: Patterns for Ethnic Minority and Majority Students. *Journal of Education Psychology*. 2007, 99, 421-431.

Gniewosz B., Noack P., Buhl M. Political alienation in adolescence: Associations with parental role models, parenting style, and classroom climate. *International Journal of Behavioural Development*, 2009, 33 (4), 337-346.

Leventhal T., Dupéré V., Brooks-Gunn J. Neighborhood influences on adolescent development. In *Handbook of adolescent psychology*, Vol.2 / edited by Richard M. Lerner, Laurence Steinberg. Hoboken (N.J.): John Wiley, 2009, p. 411-443

Lord H., Mahoney J.L., Neighborhood crime and self-care: risk for aggression and lower academic performance, *Developmental Psychology*, 2007, 43 (6), 1321-1333.

Pattie, C., Seyd, P. Citizenship and Civic Engagement: Attitudes and Behavior in Britain. *Political Studies*. 2003, 51, 443-468.

Pavot, W., Diener, E. Review of the Satisfaction with Life Scale. *Personality Assessment*. 1993, 5, 164-172.

Roth, J.L.; Brooks-Gunn, J. Youth development programs: risk, prevention and policy. *Journal of Adolescent Health*, 2003, 32 (3), 170-182

Shinn M., Toohey, S. M. Community context of human welfare. *Annual review of psychology*, 2003, 54 (1), 427-459

Tolan P.H., Gorman-Smith D., Henry D.B. The development ecology of urban males' youth violence. *Developmental Psychology*, 2003, 39 (2), 274-291

Tolan, P. H., Gorman-Smith, D., Henry, D. B. Chicago youth development study community and neighborhood measure: Construction and reliability technical report. Families and Communities Research Group, Department of Psychiatry, The University of Illinois at Chicago, 2001.

Zaleckienė, I.; Kvieskienė, G.; Gulbinas, R.; Žemaitytė-Misiūnienė G. 16–24 metų amžiaus jaunimo visuomeninis dalyvavimas. Tyrimo ataskaita. 2006.

THE RELATIONSHIPS BETWEEN PERCEIVED INSECURITY IN THE NEIGHBORHOOD AND CIVIC ENGAGEMENT IN LATE ADOLESCENTS

Assoc. Prof. Dr. Saulė Raižienė,

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary

The present study examines how perceived insecurity in the neighborhood affects adolescent civic engagement: directly or indirectly via subjective well-being; and whether these relationships are the same for boys and girls. Participants included 2651 adolescents (1488 girls and 1163 boys), aged 15 to 18. The participants filled out a questionnaire, which consisted of the Civic Commitment Scale, adopted from Flanagan et al. (2007), the Future Civic Activity Scale, adopted from Paltie and Seydo (2003), the Fear of Crime Scale (Tolano, Gorman-Smith, Henry, 2001), and the Satisfaction with Life Scale (Pavot, Diener, 1993). Path analysis indicated that an unsafe neighborhood leads to girls' and boys' lower level of subjective well-being and when they are less satisfied with their life,

their civic engagement decreases. Only for boys, but not for girls, the unsafe neighborhood could directly encourage boys to actively participate in community life.

Keywords: *perceived insecurity, neighborhood, adolescent civic engagement.*